

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSКИH
KRŠČANSКИH UČITELJSКИH
IN KATEHETSКИH DRUŠTEV

Bogu srce
mladini ljubezen
domovju zvestoba

L. XIX. - 1918 - ŠTEV. 6.

Vsebina „Slovenskega Učitelja“ 6. št. 1918:

Poglavje o vzgoji. (Dalje.) (Fr. Samec.)	121
Božji Učenik v boju za resnico. (Dalje.) (J. Kramar.)	124
Didaktiška pravda je zdrava. (Dalje.) (Iv. Štrukelj.)	126
Pouk slabonadarjenih otrok. (Dalje.) (Anica Lebar.)	130
Listek:	
Od Azovskega morja. (Konec.) (Fr. Silvester.)	132
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	135
Katehetske beležke	135
Zgledi, porabni za katehezo	137
Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	138
Zborovanja	139
Raznoterosti	140
Vzgoja	142
Slovstvo in glasba	143

»SLOVENSKI UČITELJ« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 5 kron. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 6 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 6 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 7 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema uredništvo »SLOVENSKEGA UČITELJA« V LJUBLJANI.

Urednik A. ČADEŽ, katehet v Ljubljani. Oblastem odgovoren IVAN RAKOVEC,
— Tisk Katoliške tiskarne. —

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOVENSKIH KRŠČANSKIH UČITELJSKIH IN KATEHETSkih DRUŠTEV. ■ LAST „SLOMŠKOVE ZVEZE“ IN „DRUŠTVA SLOVENSKIH KATEHETOV“.

L. XIX.

V LJUBLJANI, DNE 15. JUNIJA 1918.

ŠTV. 6.

Poglavje o vzgoji.

(Poročnik-naduč. Fr. Samec.)

(Dalje.)

Ako smo se že pri izberi učne snovi ozirali na otrokovo aktivnost, moramo to storiti še veliko bolj pri metodi. Lahko je kaka stvar v vzgojnem oziru prav neznatna, vendar se da iz nje vsaj nekaj iztisniti, ako jo primemo na pravem koncu, zbudimo otrokom zanimanje zanjo, potem pa jim prepustimo, da jo obravnavajo po svoje in pomagamo le tedaj, kadar je res treba.

Branje je za vzgojo neobhodno potrebno, toda učenje črk je suhoparno in utrudljivo delo že zaradi tega, ker traja toliko časa. Zato so se že od nekdaj trudili razni metodiki, da bi to delo olajšali in je napravili kolikor mogoče zanimivo. Dobe se učitelji, ki imajo sestavljeno za vsako črko posebno »učno sliko«.

Ko sem bil zadnjič na dopustu, sem obiskal mimogrede neko sorodnico v sosednji župniji. Ker sem učitelj in se seveda zanimam za šolske stvari, sem kmalu tudi zastavil vprašanje: »No, kako pa otroci? Ali se dobro uče?« — »Starejša dva sta se nekaj dobro učila; toda sedaj je začela hoditi ta-le v šolo, ki ji pa nič ne gre v glavo. Pa saj ni čudno, ko pa tako neumno uče! Namesto 'abecednika' sem morala kupiti to-le knjigo, 'Moje prvo berilo' se imenuje. Pa sem jo nagnala, naj se uči. In res je vse lepo povedala, kar je videla na sliki, rože, travo, grmovje in nazadnje: 'Krava se pase na travniku in moka — mu.' Tudi pokazala je s prstom na 'mu'; toda ko sem ji napisala 'mu' v zvezek in ji rekla, naj prebere, ni znala. Seveda, ko gleda tiste neumne podobe, črk pa ne vidi!«

Tako je govorila priprosta kmetica in meni je bilo težko. Učitelj »z mnogoletno prakso« sestavi učno knjigo, pa pride čisto navadna ženska in opazi v njej na prvi pogled tako napako. Nisem imel časa, da bi bil knjigo natančneje pregledal in tudi ne spada sem, da bi obširneje govoril o njej, zato se omejim na to točko, kjer sem moral pritrditi sorodnici. Sestavitelj knjige je hotel napraviti pouk zanimiv, toda prezr! je, da je zbudil pri otrocih zanimanje za čisto druge stvari nego je sam nameraval. Ako namreč hočem naučiti otroka to ali ono črko, ne bom odvrčal njegove pozornosti od črke. To pa storim brez

¹ Sestavil Ivan Krulec. (Op. pis.)

dvoma, ako mu poleg črke postavim lepo podobo, ker je gotovo za otroka bolj zanimiva živa slika nego mrtva črka. In tako se zgodi, da otrok črke sploh ne vidi.

O, to so vam bili učitelji stare šole vse drugačni mojstri! Ti so bolje vedeli, kje je treba otrokom pomagati. Brez težave jih lahko naučimo n. pr. stavek: Na prvi strani abecednika je napisano — ,mu'. Ako jim poleg tega ta ,mu' še pokažemo, gre to tem lažje brez krave, ki muka na pašniku. Otroci imajo vendar že dobro razvito uho in oster spomin; zato si hitro zapomnijo, da je tam napisano ,mu' ali kaj drugega. Dobé se otroci, ki ti cel odstavek pod kako črko oddrdrajo, ne da bi poznali črke; da to ni branje, ne bo pač nihče dvomil. Tu je treba priti očem na pomoč in otroci jih morajo obrniti na črke, ne pa na kak drug predmet.

Moj stari učitelj je pokazal s palico na tablo, kjer sta bili črki **i** in **u** ter je rekel: »Poglejte to črko! Tu vidite stebriček in nad stebričkom piko. In ker ima ta črka piiiiko, zato je ta črka **i**. — To je druga črka. Tu vidimo že dva stebrička. Spodaj sta okroglo zvezana, zgoraj pa je črka odprta, da lahko **u u u** ro noter denemo. (Sam je seveda ni mogel dejati, ker je ni imel; pokazal je samo z roko.) Zato je to črka **u**.« **N** — oziroma **n** — ima tudi dva stebrička, toda zvezana zgoraj; spodaj je črka odprta, da jo lahko na **n n n** os natakemo ali pa da **n n n** os vtaknemo vanjo, takole. In vzel je dečka iz prve klopi in ga dvigal počasi tako visoko ob tabli, da je prišel njegov nos v črko. Kako smo se smejali drugi dan malemu Kožarju, ki je bral pri tabli, gledal nekaj časa črko **n**, potem pa poskušal priti z nosom vanjo. **M** je bil **m m** ost s tremi stebri, **v v v** ile. Ako ni kdo poznal črke, je razkrečil učitelj kazalec in sredinec desne roke in šel proti njemu, kakor bi ga hotel nabosti. Pri **o** nam je samo povedal, kako ga moramo brati. Napraviti moramo usta **o o k r o o g l o o** kakor je črka sama in reči: **o o o**. Prav tako **e**. Učitelj se je postavil pred nas, da smo ga videli v profilu, odprl nekoliko usta, da se mi je zdela v tistem trenutku njegova glava res kakor črka **e**, in vlekel na dolgo: **e e e**.

Tako otroče priprosto, s par besedami je vdahnil življenje v mrtve črke in nam jih podal žive. To pa samo toliko časa, dokler se mu je zdelo potrebno. Ko je videl, da znamo že gledati, da znamo črke opazovati in razločevati, nam je podal črke same, da smo si jih oživili sami, kakor je kdo vedel in znal. Odtod torej pride ona čudna prikazen, da je bilo treba učitelju n. pr. črko **s** samo pokazati, pa smo jo znali. Če pa so se vsled podobnosti črk pojavile težkoče, je takoj priskočil na pomoč. Tako se je **d** obrnil nazaj, da vidi, kako **d d** aleč je že prišel, **b** ima pred seboj boben, **p** pa navzdol obrnjen **rè p p**.

Pa pravijo, da niso imeli stari učitelji nobene metode. Ali res misli kdo, da so s palico vbili otrokom črke v glavo? Ne, to je bila izvrstna metoda in stari učitelj, ki je v prisiljenem pokoju baje »fijakaril«, da si je tako nekoliko pomnožil male dohodke, bi z vso pravico lahko stopil pred nas in nam zaklical: »Ako mislite mladino vzgajati, pustite jo, naj misli in dela! Pomagajte ji tam, kjer je treba in samo tedaj, če je res

potrebna vaše pomoči! Ako morate obravnavati snov, ki se zdi otrokom mrtva, dajte jim sredstev, da jo oživijo, toda ne obdajajte je z živimi slikami, da je potem za otroke še bolj mrtva! Ne vsiljujte otrokom svoje, temveč zbuajte in negujte njihovo poezijo, ki je bolj pestra od vaše!»

Ta zadnji stavek bi zlasti veljal tistim, ki hočejo pokazati otrokom vrt, pa jih primejo za lase in vlečejo od gredice do gredice; vrt je lep in drže jih tudi tako rahlo, da otroci ne čutijo bolečin. Ali tako nekako bi si jaz predstavljal ono metodo, ko učitelj na rafiniran način zbudi pri otrocih zanimanje za kako reč in se mu z rafiniranimi pripomočki tudi posreči obdržati otroke pri stvari do konca ure. — Ali je to vzgoja? Katera dobra stran otrokova pa se vzgaja na ta način? Najlažje bi še mogoče mislili, da navajamo otroke k pazljivosti, ker »pazijo«. A če stvar nekoliko natančneje pogledamo, je ta pazljivost samo navidezna, neprostovoljna. O neprostovoljni pazljivosti pa pri vzgoji ne more biti govora. Ako bi učitelj dosledno tako ravnal, bi učence razvadil, da bi sploh ne bili zmožni paziti.

Le eno doseže učitelj s to metodo: nauči namreč vsaj površno otroke, kar je nameraval. Ali je šola učilnica? Mislim, da se ne izplača za borno otroško učenost tako zanemarjati vzgoje, zlasti ker bi jih lahko naučil isto tvarino in jih poleg tega tudi vzgajal. Ako snov res ni prebavljiva, podajmo jo učencem, kakršna je, brez prisiljenega in nepotrebnege olepševanja in apelirajmo na njihovo voljo. Primimo jih tam, kjer so najbolj občutljivi. Močan biti — to je njihov ideal, slabič ne mara biti nobeden. In če jim povemo, da je največji junak tisti, ki preмага samega sebe, ki zna brzdati svoje oči, jezik, se bo vsak — ali vsaj velika večina — potrudil in pazil. Ako kateri pozabi na svoj sklep in zaide s svojimi mislimi s prave poti, je treba le rahlega opomina, male opazke: — »se res ne moreš premagati? si tako slab?« — Učenec zardi, ker se sramuje svoje slabosti in se vrne k predmetu. Tako bi navadili otroke pazljivosti in vzgajali njihovo voljo in značaj

(Dalje.)

Opomba k didaktiški pravdi. — Uveril sem se, da so Samotarjeva premišljevanja vendarle zbudila nekaj zanimanja in pričakujem, da bo g. nadz. Štrukelj nadaljeval svojo kritiko in da se bodo za njim oglasili še drugi. Mene bo veselilo. Tudi meni je le za golo in suho resnico. Naravno je torej tudi, da odpadejo v tem slučaju vsi osebni in prijateljski oziri.

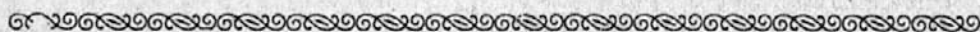
Čul sem od neke strani, da sem v zadnjem odgovoru gosp. Štruklju začel popuščati. Jaz se tega ne zavedam. Toda naj bo vsakdo uverjen, da bom prav rad priznal svojo zmoto, ako mi jo kdo dokaže. Mislim tudi, da sem svoj »napad« precej dobro organiziral in da se bom lahko umaknil brez škode, ako bo treba. Zato se prav nič ne bojim kritike in odkritosrčno vabim vse, ki se ne strinjajo z mojimi izvajanji, da povedo svoje mnenje. Tega bi niti ne maral, da bi zmagali moji nazori, ako so napačni. Na vsak način pa se bo izcimilo nekaj dobrega za šolo« — in to mi zadostuje.

Ker torej pričakujem še več kritik, ne bom odgovarjal vsakemu odstavku posebej, oglasil se bom pozneje, ko bodo kritiki povedali svoje.

Danes poudarim samo eno, ki je sicer samoobsebi umljivo, a se mi vkljub temu zdi potrebno poudariti: Kritik naj ovrže napačne trditve, ki jih je pisatelj napisal, ne pa onih, ki jih ni napisal.

Nadz. Štrukelj pretresa v zadnjem zvezku »S. U.« vprašanje: »Ustno ali pismeno računanje?« Že naslov je napačen. Ako naj bi odgovarjal mojim izvajanjem o računskem pouku, bi se moralo glasiti: »Ustno ali ustno in pismeno računanje?« Pozabavljal sem namreč čez računski pouk predvsem, ker se tudi na višji stopnji skoro popolnoma opušča pismeno računanje, češ, da tega nihče ne rabi itd. G. Štrukelj pa pod gorenjim naslovom mirno napiše: »Samec obsoja (!) ustno, t. j. računanje na pamet in daje prednost pismenemu.« Da me potem, ko se je postavil na tako tnalno, z lahkoto pobije, je čisto naravno. Kako mi pa more pripisovati pismeno računanje brez znanja ustnega in imenovati to celo mehanično delo, mi je neumljivo. Saj, hvalo Bogu, nimamo še vpeljanih strojev v šoli, kjer bi učenec udaril na tipko in bi se prikazal rezultat!

Toda pozneje kaj več o tem, za danes samo še enkrat: Kritika naj bo ostra, zastran mene zabeljena z ironijo, toda — stvarna!

Božji Učenik v boju za resnico.

(J. Kramar.)

(Dalje.)

Po zmagi nad hudobnim duhom je božji Učenik šel v Kano na Galilejskem, kjer je storil prvi čudež. Iz Kane se je podal v Kafarnaum, da bi tam utrdil s svojimi prvimi učenci zvezo. Tiho je prebil nekaj dni med njimi, dokler ga njegova učeniška služba ne pokliče drugam. Preroki so napovedovali, da bo Mesija učil v Judeji in se boril za resnico zlasti v Jeruzalemu. Božji Učenik si je izbral velikonočni praznik za svoj prvi javni nastop v svetem mestu. Ob tem prazniku so prihajali odrasli Judje iz vseh krajev v tempelj obnavljat z daritvami in molitvami zvezo, ki jo je Bog sklenil z njimi. Iz Kafarnauma je bilo v Jeruzalem štiri do pet dni hoda. V tempelj je vodila Jezusa prva pot. »In blizu je bila judovska velika noč, in Jezus se napoti v Jeruzalem. In najde v templju prodajalce volov in ovac in golobov... In naredivši bič iz vrvic, izžene vse iz templja... in prevrne mize ter reče: Ne delajte iz hiše mojega Očeta trgovske hiše.« (Jan. 2, 13—17.) Judovski učitelji so učili, da ne sme v tempelj nobeden niti v črevljih niti s svojim denarjem; preden kdo stopi v tempelj, mora obrisati prah s svojih nog in nikjer v svetih prostorih ne sme pljuniti na tla. Dejanja so bila pa drugačna kot besede. Najbrže so bili tempeljski poglavarji podkupljeni, da so dovolili tak nered v templju. Ko pa božji Učenik vidi ta nered in sliši hrup, ga obide sveta gorečnost. Ker ne store svoje dolžnosti duhovniki in voditelji ljudstva, jim hoče pokazati on, kako se mora braniti in varovati čast hiše božje. Nihče se mu ne upa ustaviti.

Učenci pa gledajo vanj kakor zamaknjeni. Niso se varali. Za pravim gredo, kajti njihov Učenik se poteguje le za čast svojega Očeta, bojuje se za resnico.

Tudi veroučitelj ima sveto dolžnost in tudi priložnost, da varuje čast božje hiše. V cerkvi se že mali šolarji večkrat nespodobno vedejo, se prerivajo, ozirajo, govore, ne poslušajo božje besede, ne molijo, ne pazijo na glavne dele sv. maše, marsikateri nima ne rožnega venca, ne molitvenika; mesto tega pa imajo pogostokrat pri sebi razne igrače ter nedovoljene reči. Takemu in podobnemu neredu se mora katehet upreti in ga preprečiti s tem, da skrbi za dobro nadzorstvo pri službi božji, ali pa sam nadzoruje, če ima priložnost. Neredne učence je treba posvariti ter po potrebi tudi kaznovati. Še slabši so v tem pogledu nekateri učenci srednjih šol. Treba je strogega nadzorstva glede službe božje, prejemanja sv. zakramentov in drugih verskih vaj, da se jim ne odtegujejo. Težava v tem oziru postane še večja, če dijaki nimajo svoje cerkve za službo božjo. Kaj rado se zgodi, da se mladina obojega spola druga drugemu na svetem prostoru nastavlja, da mladeniči ostajajo v cerkvi zadaj za vrati, opazujejo nežni spol, se ž njim celo pogovarjajo. S primernim ter odločnim nastopom in poukom mora veroučitelj vso tako nerednost v kali zatreti. Marijanska dijaška kongregacija veliko pripomore, da ni nereda in da čast hiše božje ne trpi; katehet ima veliko lažje delo. Tako in enako se mora veroučitelj bojevati za resnico po zgledu božjega Učenika.

Iz Judeje je šel božji Učenik skozi Samarijo v Galilejo. »Jezus, vrnivši se v moči Duha v Galilejo, zaslovi po celi deželi in uči v njihovih shodnicah in vsi ga poveljujejo. Tu pride v Nazaret, kjer je bil zrejen, in gre po svoji navadi sobotni dan v shodnico ter vstane brat... Pravi pa: Resnično vam povem, da noben prerok ni prijeten v svoji domovini... In vsi v shodnici, ko to slišijo, se silno razjeze. In vstanejo in ga izženejo iz mesta in ga peljejo na rob gore, da bi ga doli pahnili.« (Luk. 4, 14—30.) Že v babilonski sužnosti so se Judje, ki so ostali zvesti svoji veri, redno shajali na določenih krajih, tam opravljali skupne molitve in skupno brali svete knjige. Po vrnitvi v domovino se je to še bolj razvilo. Skoraj vsak kraj je imel tako hišo, mesta tudi po več. Te hiše so se imenovale shodnice ali shodne hiše, grško »sinagoge«. V shodnicah so se shajali odrasli Judje zlasti ob sobotah. Tekom časa je ta navada postala dolžnost. Bralo in razlagalo se je sv. pismo tako, da je tekom časa prišlo vse na vrsto. Knjige so pisali na dolge pergamenove kose, ki so jih skupaj zvali. Kdor je bral, je ovitek tekom branja počasi razvijal, kos za kosom. Iz tega sledi, kako velikega pomena so bile sinagoge za judovsko ljudstvo. Skupna molitev jim je krepila versko prepričanje, branje in razlaganje sv. pisma je pa vsakemu dajalo priložnost, da se je naučil ne samo zgodovine svojega ljudstva, marveč si tudi blažil um in srce s svetimi izreki. Po sinagogah je postalo sv. pismo v resnici last vsega naroda; tudi preprosti in neuki, ki niso sami znali brati, so se tam učili molitve in božjih resnic.

Umljivo je, da je božji Učenik zlasti rad obiskoval shodnice ter v njih učil. Splošno so ga povsod z veseljem sprejemali. En kraj ga pa

zavrže. Ta kraj je njegovo domače mesto Nazaret. Odkar je nastopil svoje javno delovanje, ga še ni bilo doma. Njegovi rojaki so mnogo čuli o njegovih delih ter so bili veseli, ko je prišel med nje. A manjkalo jim je vere. Napuh jim brani verovati v Jezusa, ki se ni nikjer učil ter je bil priprostega rodu.

Tudi dandanes se uči verstvo ne samo v cerkvi, ampak, hvalo Bogu, pri nas tudi po vseh šolah z vsakovrstnimi pripomočki. Vestni katehet ima velike težave pri izvrševanju svojega visokega zvanja. Po zgledu božjega Učitelja mora braniti resnico ter odločno nastopiti zoper neresnico in zmoto ter zoper sovražnike vere, ki se najdejo pogostokrat že med mladino srednjih šol.

Prav tako še dandanes učitelj-domačin nima pravega vpliva na svoje sorojake. Katehet si pa včasih sam izpodkoplje ugled z napačnim ravnanjem v šoli in zunaj šole. Bil je vesten in zelo zmožen katehet, ki je mislil, da si bo ugled pridobil s posebno prijaznostjo. Občeval je z učenci čisto podomače. Pa ugleda si s tem ni zagotovil, ampak uprav nasprotno: učenci so se ž njim upali celo prepirati, če jim ni bilo kaj po volji. — Neki posebno pobožen katehet je imel v šoli velike težave; otroci so bili brez discipline, da so delali, kar se jim je zljubilo; celo norčevali so se iz kateheta. Vzrok temu je bilo pač predomače obnašanje z učenci. Učitelj mora z učenci ravnati očetovsko-resno: ne sme kazati ne prevelike osornosti, pa tudi ne prevelike ljubezni do njih; če bi se preveč domače obnašal, bi otroci vse to preveč izkoristili sebi in učitelju v škodo. Katehet oznanjaj čisto resnico s sveto resnostjo v besedi in zgledu, potem bo imel potreben ugled pri učencih ter dosegel lepe uspehe. — Poznal sem izbornega kateheta, ki je bil nekemu učencu birmski boter. Nato je dečka vzel k sebi na stanovanje, da je dobil priložnost do višje izobrazbe. Pozneje je postal nasprotnik duhovskega stanu ter je svojega dobrotnika neusmiljeno blatil po časopisih. Taka domačija res ni dobra. Zaradi predomačega obnašanja z učenci je že marsikateri učitelj, tudi veroučitelj, imel velike sitnosti celo pri oblastvih.

(Dalje.)

Didaktiška pravda je zdrava.

(Iv. Štrukelj.)

O zemljepisnem pouku v ljudski šoli.

Torej še zemljepisje, da se o vsem sporazumemo! Pri drugih predmetih je g. Samec še dovolj spravljev; počasi zapušča stare kolesnice in jo ubere celo za kako idejo iz tujine. Stavki pa: »Začnimo torej z domovino, toda ne obravnavajmo je tako dolgo, da se iz tvarine blato dela, in da v njem ne obtičimo! Na koliko šolah po deželi pa pogledajo učenci čez mejo kranjske dežele — ali recimo Avstrije?« — taki stavki — pravim — so pa vendarle nekoliko drzni. In pa to-le: »Si že priden fant, vidim, da si se dobro učil, toda šola je bila neumna...« Trditve o Žukovčevem Jožku,

učencu še stare šole, ki je trdil, da se ne suče zemlja, ampak »fundament«, kakor tudi o tistem »Kranjskem Janezu«, ki je vedel za Motnik in za Metliko, ne pa za Bukarešt, Romunijo, Bern in Madrid, ne morem vzeti za resno; navedel bi mu lahko kot protidokaz mnogo Adamčkov...

Pa k zemljepisni metodi! G. Samec nam pove, kakšna je bila, Začenjali so s solncem, luno in zemljo, vzeli dele sveta, Evropo, Avstrijo in slednjič Kranjsko. Nekje sem čital, da so hodili po svetu v »Siebenmeilienstiefeln«, skakali z neba na zemljo, prestopali kar v cik-cak skokih z griča na grič, od reke do reke čez hribe in doline, od mesta do mesta i. t. d. Iz rokava pa so stresali posamezne dežele in države, števila za mesta, za najvišje vrhunce gorâ in še marsikaj drugega. In končni uspeh? Same besede! Komensky bi rekel: besede brez reči, lupine brez jedra, nožnice brez meča, telesa brez duš! Te metode — ni je več! Tudi učitelji Samotarji so se dvignili iz take puščave, ker jim je gotovo ljubša — zelenica. In morda ne? —

Pred leti sem bil par tednov na Dunaju. Zašel sem bil tudi v stolp cerkve sv. Štefana. Zvečer sem to pravil dunajskemu tovarišu in v veliko začudenje izvem, da on še ni bil, dasi Dunajčan, v stolpu cerkve sv. Štefana! Po par letih sem čital v Rudejevi metodiki sledeče nemške verze:

»In Rom, Athen und bei den Lappen,
da spähn wir jeden Winkel aus,
derweil wir wie die Blinden tappen
daheim im eignen Vaterhaus.«

Pri tem sem se nehote spomnil na Dunajčana in na naš nekdanji zemljepisni pouk. Od kod tedaj taka mizerija in konfuznost? Jasnosti ni bilo. Zavedali se niso, kaj je pravzaprav naloga zemljepisnega pouka. Iskali so jo v zemljepisju samem in na tej zmoti visi še dandanes nekaj tovarišev.

In kaj pa je smoter zemljepisnemu pouku?

Po moji sodbi, dobljeni po že plitvi vpoglobitvi v ta predmet, to-le:

I. Uvesti učence v razumno mišljenje in življenje.

II. Naučiti učence čitati in umevati zemljevid.

III. Zbujati in gojiti ljubezen do domovine.

Da bi dosegli pod točko I. označeni cilj, moramo začeti nazorno, t. j. nasloniti moramo ta pouk, ki se začinja v 3. šolskem letu z domoznanstvom, na učencem že iz nazornega nauka znane predstave in jih polagoma navajati, da, kakor pravi Komensky, ne jemljejo svoje modrosti iz knjig, ampak iz opazovanja neba in zemlje. Da še bolj uvidimo važnost nazornosti, navedem še Herbarta, ki pravi, da se otroci ne morejo poučevati, če niso ničesar videli, ničesar opazovali. Po domače bi se to reklo: sejati na led. Kaj ne? V nazornosti je nekaj duha-življenja! Zato smo vrgli staro šaro, ki je slonela le na suhem spominu, proč. Po nji bi zgorajšnjega smotra ne dosegli. Krenili smo opiraje se na nazornost za učenjaki-geografi, ki uče, da mora zemljepisni pouk odkrivati vzročne odnošaje med zemljepisnimi objekti, jih medsebojno primerjati in izvajati iz njih obče veljavne

resnice, zakone. Do veljave mora priti v zemljepisnem pouku vprašanje — zakaj? Ni dovolj vedeti, da v ribniški dolini izdelujejo lonce, piskerce in razno suho robo, temveč tudi — zakaj? Ne zadostuje, če učenci krške šole vedo, da se Krka izliva v Savo in ne v Kulpo; kje je vzrok — to bistri um. Ne zadostuje, da vedo učenci Dolenjci: na Gorenjskem je razvita živinoreja; prav tako tudi ne, če po gorenjskih šolah samo trdijo: na Dolenjskem raste vino. Poznati morajo vzroke in najti jih morajo učenci sami. Zaključki, kakor: Rusija je kmetijska, Nemčija industrijska, Angleška trgovska država, morajo biti plod učenčevega opazovanja in raziskavanja. Na tak način bodo učenci kmalu prišli do spoznanja, kako je vse življenje, človeško, živalsko in rastlinsko, odvisno od tal (zemlje), na katerih žive. Gotovo, da terja tak način poučevanja od učencev in učitelja nekaj več duševnega navora, kakor zgolj osvajanje učne snovi po spominu. Gre tudi bolj počasi od rok; kajti začenjamo pri temelju, t. j. z domovinoznanstvom: s šolo, vasjo, občino in bližnjo okolico (šol. okrajem ali pokrajinsko enoto) in se tu mudimo toliko časa — seveda največ pod milim nebom — da dobe učenci z neposrednim nazorovanjem tiste temeljne predstave, ki so neobhodno potrebne za daljno zgradbo vsega učenčevega duševnega obzorja. »Iz domačih tal nam izvira navsezadnje vsa naša veda in vse znanje, v domovini so korenine naše radosti in naše boli, iz domovine nam izvirajo naše želje in hotenja.« (Schreiner.) Da, šola, šolska in cerkvena občina, soseska, bližnja šolska okolica — so stebri, ki na njih sloni vse naše zemljepisno pojmovanje, katero moremo pozneje abstrahirati z zemljevida.

Je pa med zemljevidom in resničnim svetom velikanski prepad! Kako ga premostiti? Kako se vživeti v zemljevidni tekst, kako ga abstrahirati? Le po konkretnem v abstraktno in nikoli ne narobe. Gore, reke, doline, mesta, trga, vasi, ceste, mostu itd. ne moremo prinesiti v šolo. Drugega ne kaže, kakor da gremo sami tja. Potopisno metodo v šolo! Zakaj? Zato, ker je II. naloga zemljepisnega pouka: naučiti učence čitati in razumevati zemljevid. To pa dosežemo najhitreje in najsigurneje po potopisu. Način te metode nam kažejo razne učne slike iz domoznanstva. Pri nas na Kranjskem so za pomoč »Učne slike iz zemljepisja«, ki jih je uredil Anton Maier. Spisale so jih izkušene učne moči ljubljanskih šol, katerim so tudi namenjene, a so našle domovinsko pravico tudi po vsej deželi. Kritika teh »Učnih slik« je bila povoljna; oponašalo se je le, da ne vpoštevajo fizikalnega in primerjajočega zemljepisja, kakor ga zahteva Ritter. Dalje je skušnja tudi pokazala, da so te »Učne slike« nevarne za komodne učitelje, ki snov lepo diktirajo, mesto da bi jo potom analize abstrahirali z zemljevida. Na ta način se seveda ubije vsa samostojnost v učencih in v učitelju samem. Mimogrede omenim, da bi mnogo več koristila knjiga, ki bi imela le posamezne zglede za občino, šolski okoliš (ali pokrajinsko enoto), deželo, državo, del sveta in nekaj iz matematičnega zemljepisja. Nudila naj bi učitelju le ogrodje, a vse drugo naj bi pustila učiteljevi samostojnosti. Omenim naj tu tudi izvrstno delo gospodične Elize Kukovec »Domoznanstveni pouk« v ljudski šoli po načrtih moderne metodike. Ta knjižica mi je zlasti zato všeč, ker tako lepo uvaja v državljanski

pouk, ki ga zahteva sedanja doba po vsej pravici. Gremo tedaj le naprej — mi strelci! Poleg palice, ki nam ne služi še v oporo, ampak v merilo (palico nam lahko nadomestuje tudi daljša vrv ali trak), imamo s seboj še blok in svinčnik. Če še to ne zadostuje, nagrabimo si peska ali pa nakopljemo ilovice in s kipotvori premostimo tisto brezdno, ki zija med pravim svetom in zemljevidom. Zadostimo pa s tem tudi delovnemu načelu, ki pri nas še v povojih spi. Dve muhi na en udarec — kaj? Pa čemu toliko ceremonij? To se kar pove tako-le: Tak kolesček je mesto, tak je trg, vas; take črte so ceste, reke; take črtke pomenijo gore i. t. d. Res, — ampak skušnja uči, da kdor je bil tem potom uveden v zemljepisno terminologijo, je znal zemljevid čitati tako, kakor tisti, ki bere latinski tekst — pa vsebine ne razume. V dokaz so mi naši srednješolci po častniških šolah, kjer se šele nauče razumevati specijalni zemljevid. Prav mnogo se jih dobi, ki se šele pri vojaki nauče umevati, pelje li cesta navkreber, navzdol ali vodoravno po pobočju, kje je hrib bolj strm, je-li žleb vodoraven ali poševen i. t. d. Da prej uvedejo v umevanje specijalke, imajo v enoletniških častniških šolah takozvane plastične mize, t. j. večje zaboje brez pokrova, v katerih je svišč in s katerim se lahko upodablajo raznovrstne zemljepisne oblike. Po upodabljanju se riše in preide v čitanje zemljevida. Tako se postopa s srednješolci — in na ljudski šoli? Še o mnogih bi lahko vzkliknil s Husom: »O sancta simplicitas!« —

O tretji zahtevi zemljepisnega pouka pa to-le: Domovino more ljubiti le tisti, ki pozna nje prirodne krasote in znamenitosti. Brez poznanja domovine je prazno rodoljubje,« tako je rekel rajni domoljub profesor Orožen. S čutom peti »Lepa naša domovina«, more le, kdor jo pozna. Za takega tudi verzi: »Zate živim, zate gorim, kraj moj domači premili«, niso samo verzi, ampak še kaj več.

To so tedaj nekateri motivi, da se zemljepisce poučuje nekoliko bolj temeljito, bolj na globoko — recimo bolj za umevanje (Erkenntnis) in manj za golo znanje (Kenntnis) po »piljenju« in »gulenju«. Pri vsem tem vendar prav nič ne zaostajamo za Samčevim bodočim podrobnim načrtom, po katerem bo, če se srečno (kar Bog daj!) vrne iz vojne, poučeval. Začel bo v III. razredu trirazrednice s kranjsko deželjo. Vzel jo bo temeljito, ker bi bil rad enkrat pohvaljen od nadzornika (pri Kranjski že ne bo nič, ker nje obravnava sodi v II. razred, II. odd., v 3. r. se zgolj na kratko ponovi), toda skušal bo vzeti še kolikor mogoče mnogo drugih avstrijskih dežel. Drugo leto bo to kratko ponovil, potem pa takoj začel z drugimi avstrijskimi deželami. Na ta način bo hitro gotov z Avstro-Ogrsko. Potem vzame ostalo Evropo, še druge dele sveta in slednjič celo zemljo kot kroglo, solnce, luno in zvezde. No, kaj posebno originalnega ta načrt ni, ker je zelo podoben sedanjemu. Posebno važnost polaga na sukanje zemlje okrog solnca. Pa tudi po drugih šolah so teh misli. Razlika je le ta, da se gospod Samec spravi na solnce, luno, zvezde — šele nazadnje, dočim to po drugih šolah, če se drže pač predpisanih podrobnih načrtov, opravijo že prej. Tako vzamejo n. pr. na trirazrednicah takoj po obravnavi države — v roke globus in obravnavajo — zemljo kot telo. Še prej pa so se na to pripravljali z

opazovanjem posameznih pojavov. Solnce, luna in zvezde so že stari znanci tudi iz nazornega, kakor tudi iz jezikovnega pouka.

Pesmic in raznih berilnih sestavkov ne bom navajal, ker je škoda prostora. Da bi bili mesti Metlika in Višnja gora in trg Motnik — posebno pri srcu, ni res. Po Maierjevih »Učnih slikah« (in te so večinoma v rabi) se Motnik še ne omenja, a Metlika in Višnja gora le v toliko, da sta to mesti na Dolenjskem. To pa menda ni preveč! Na Štajerskem gredo res, kadar obravnavajo kako zemljepisno pokrajino, tudi v vas in si ogledajo še župno cerkev in šolo. Kdo bi jim to zameril, če polagajo na ta dva kulturna stebra nekoliko več važnosti. Sicer pa jim menda služi ta-le shema za osnovo pokrajinskih enot:

I. Prirodna slika: a) Lega z ozirom na domači kraj. b) Meje. c) Velikost. č) Ustroj tal. Iz katerih snovi je? d) Podnebje. e) Vodovje. f) Rastlinstvo in živalstvo. — II. Kulturna slika: 1. Obljudba sela. 2. Narodno življenje. 3. Promet (ceste, plovne in železnične proge). 4. Trgovina (izvoz in uvoz). 5. Izkoriščanje prirodnih zakladov. 6. Požlahtnitev surov. 7. Zgodovina.

Kaj, če bi se gosp. Samec spravil na Suho krajno in jo obdelal po shemi? — Treba bi bilo pač nekoliko pomisliti — recimo pripraviti se. Ne? Uspeh bi bil gotovo večji, kakor po stari akromatični maniri. Sem tu mnenja, da je za večino Slovencev Suha krajna več vredna, kakor Bukurešt, Bern in Madrid. —

Na tisto prazno, da naše šole ne pogledajo čez mejo Kranjske in Avstrije, pa naj vzame gosp. Samec samo kak podrobni učni načrt hribovske enorazrednice v roke, ali pa III. berilo, ki se navadno rabi v 5. in 6. šolskem letu in videl bo, da jo je bil ubral s »Samotarjem« po kamenju, kodr moramo hoditi previdno in počasi, da ni nesreče.

Pouk slabonadarjenih otrok.

(Anica Lebar.)

(Dalje.)

Čitanje se naslanja na analitično-sintetično pisalno-čitalno metodo normalnih besed. Na prvi stopnji je zato v rabi Krulčeva »Moja prva čitanka«, ki služi dve leti. V prvem letu, ko so se v pripravljalnem oddelku že toliko prilagodili skupnemu pouku, se priuče malih pisanih in tiskanih črk ter predelajo čtivo iz knjige stran 37—49. Drugo leto pa preidejo k učenju pisanih in tiskanih črk in porabijo takoj po spoznanju velikih črk vzorna berila iz Čtiva stran 77 do konca.

Dasi ima pripravljalni pouk nalogo, da navadi otroke pravilnega izgovarjanja in govorjenja sploh, vendar se tudi še pri pravem govornem in jezikovnem pouku pojavijo slučajji, kjer je treba poseči daleč nazaj. Glavni vzroki, da taki otroci nepravilno tvorijo in izgovarjajo glasnike in da sploh nepravilno govore, so: navada takega govorjenja, pravzaprav pomanjkljiva vaja v pravilnem govorjenju; nezmožnost, da bi razumevali besede v njih sestavinah, ki nastane vsled splošne duševne slabosti; dalje nezmožnost,

da bi govorila samohotno rabili in končno tudi še napake v govorilih in ušesih. V teh slučajih je treba poseči po onih vajah, ki jih navaja Barthold v knjigi »Der erste vorbereitende Unterricht für Schwach- und Blödsinnige« in Kölle v razpravi »Der Sprechunterricht bei geistig zurückgebliebenen Kindern«. Delati pa je treba tudi na to, da se otrokom utrdi volja ter da se vadijo samozatajevanja in premagovanja tudi pri govornih težkočah.

Težje pa je delo v podobnih slučajih z naglühimi. Tem otrokom uide mnogo, kar bi mogli s sluhom zaznati; zato jim je vseeno, če si tem potom pridobivajo novih zaznav ali ne ter so prav tako tudi brezbrizni v govorjenju. Zato mora učitelj delati na to, da začuti otrok potrebo po novih zaznavah in tudi zaželi izražati svojo notranjost. Ko je otrok dospel do te stopnje, ima tudi že voljo, premagati govorne hibe in napake in se potruditi, da bi pravilno govoril.

Vobče se za to in za pridobivanje glasnikov sploh porablja pripravne besede iz nazornega nauka, ki je sploh središče vsega pouka. Novi glasnik se uporablja sam, potem v glasovnih skupinah (glasnikovanje iz glave). Dobljene besede se rabijo za tvoritev kratkih stavkov (čitanje iz glave), ki služijo obenem za vajo v pravilnem izražanju. Nova črka se pokaže na tabli, pozneje na bralnem stroju ter se uporablja kar največ mogoče v mnogih črkovnih skupinah, zlogih in besedah. Vsebina čitanja pa je skoziškos v okviru nazornega nauka, da tudi mehanične vaje vsled popolnega razumevanja izgube vso neokretnost in trdoto. Z neutrudljivo vajo je treba otroke kar najhitreje mogoče pripraviti do tega, da besede, ki so jih čitali, porablja pri govornih vajah ter jih — kakor hitro zmorejo — tudi zapišejo iz glave. Seveda je z največjo vneto treba skrbeti za to, da razumejo, kar čitajo.

Cilj čitanja prvih dveh let je torej: počasno, glasovno-pravilno čitanje po zlogih in besedah. Česar ne poda čitanka, je treba na bralnem stroju sestavljati, čitati, napisovati. Te vaje so otrokom spočetka velika težava, a obenem tudi veliko veselje. Spominjam se, da so se po priučenih prvih črkah, ko je bila večina črk v bralnem stroju še pokrita, priglasili za nastavljanje najslabši učenci. Zdelo se jim je to nekaj posebnega, imenitnega. Prišedši pred bralni stroj jim je pa upadel pogum in izginilo veselje. Treba jim je bilo pomagati na raznovrstne načine. Za pomoč služi tu opis črke: Kakšen je o? Kakor jajce. Kakšen v? Kakor vile. Kakšen s? Kakor kača itd. Pogosto so trije, štirje pri delu, da najdejo potrebne črke za zahtevano besedo. Za nadaljnji jezikovni pouk je glavno sredstvo čitanka. Tretje in četrto leto je v rabi: Schreiner-Hubadova Čitanka II. del, za peto in nadaljnja leta pa III. del. Po svoji vsebini je čitanje kar največ mogoče v stiku z nazornim naukom, da se oba izpopolnjujeta. Potemtakem so vse zahteve nazornega nauka obenem tudi zahteve čitanja. Da se poglobijo otroci v razumevanje čitanega, jih je treba navajati, da posamezne odlomke čitanega povedo s svojimi besedami, da se navadijo povedati odstavek po spominu ter sploh vse čitano pogovore na najrazličnejše načine.

Na najvišji stopnji pri čitanju je treba najbolj paziti na to, da se otrok privadi povedati tudi s svojimi besedami, kar je čital. V ta namen je treba gledati na pravilno in spretno čitanje, ki se najbolj približuje govorjenju. Glavna misel vsakega berila se posname, zapomni, pove, napiše. Berilo samo pa se izpremeni na najrazličnejše načine; n. pr.: moške osebe v berilu se izpremene v ženske; lastnosti teh delujočih oseb se nadomeste z nasprotnimi; izpremeni se napis (naslov) berila. Pri teh vajah zavlada navadno v razredu velika živahnost; otroci kar tekmujejo in dosežejo se zelo lepi uspehi. Na tej stopnji se čitajo tudi berila, ki podpirajo pouk iz domoznanstva in prirodoznanstva. Sploh je jezikovni pouk, govorni nauk, torej tudi čitanje na pomožni šoli izrednega pomena; kajti uprav govorjenje in razumevanje ustnega ali pismenega in tiskanega izraževanja drugih je nekako merilo za otrokovo inteligenco. Po nekaterih šolah čitajo v urah jezikovnega pouka naslove in pisma trgovskih tvrdk in tudi iz privatnega dopisovanja; dalje policijske, občinske in druge razglase; letake in lepake iz kino-gledišč in tudi inserate in reklamne oglase iz časopisov. Za take otroke, ki se poslavljajo od vsakdanje šole, je to naravnost priporočljivo; saj bere otrok ponajveč le svojo in učiteljevo pisavo in samo šolske knjige; zato mu je tuja pisava ali drugačen tisk že nekaka ovira pri čitanju.

Kakor pri vseh drugih predmetih je tudi pri čitanju treba vestne izbere, namreč v berilnih sestavkih in pesnitvah. Izbrati je treba take, ki dado otrokom nekaj polet ne le v čitanju in razumevanju, temveč še mnogo bolj njihovim čuvstvom, domišljiji in volji. Kakor pri govorjenju, je tudi pri čitanju treba ozira na počasi misleče in hitre raztresence, ki nimajo obstanka. Potrebno je, da se prilagodi učitelj v govoru in razlagi beril stališču otrok ter se zaveda, da jim je v govorjenju in čitanju zgled; zato naj si vsak dan izpraša vest, če je še v stiku z otroki. Dolga berila niso priporočljiva kakor tudi taka, ki po govoru in vsebini presegajo otrokov razvoj. Metoda čitanja pa nalaga učitelju mnogo priprave in dela ter zahteva mnogo spretnosti. Njeno pravilo je: Ostani pri berilu, dokler si ga ni prisvojil tudi najslabši tvojih učencev! Skrbi pa za mnogo-vrstnost, da se oni, ki čakajo slabiče, ne dolgočasijo!

(Dalje.)

Od Azovskega morja.

Iz dopisov vojnega ujetnika nadučitelja Fr. Silvestra. (Konec.)

Berdjansk, 4. (17.) avgusta 1917.

Učiteljica na bojišče . . . Kako se imate? Tu že še gre. Naša »sestrica« skrbi, da nismo lačni, kar je glavno v današnjih dneh. Belega hleba dovolj, in ker je bila žetev pri nas izborna, imam upanje, da nam v tem oziru sreča ostane mila tudi v bodočem letu. — Z obleko pa je bolj križ.

Vobče je bil položaj vojnih ujetnikov zadnje mesece dokaj dober. Skoraj popolna svoboda. V nekaterih krajih so imeli svoje zastopnike celo v — komitetih. Ako bo odslej nekoliko strožji režim, so naši ljudje sami krivi, ker nekateri delajo škandale, za katere bi jih v teh časih doma doletel dolgoleten zapor ali pa še kaj hujšega.

Te dni se je poslavljala učiteljica: mlada, čvrsta, lepa gospodična. »Na bojno polje se grem bojevat za našo in v a š o svobodo.« —

Berdjansk, 14. (27.) septembra 1917.

Sv. Križ. Danes veliki ruski praznik »Povišanja sv. Križa«. Pri nas praznujemo velepomembni dan bolj »po domače«, pravoslavni pa z velikimi slovesnostmi in s — postom. Toda češčenje presveteга Križa je prodrlo tudi pri nas v — javno življenje.

Kdo se ne spominja s čuvstvom globokega spoštovanja in hvaležnosti otvoritve prve slovenske gimnazije v Št. Vidu pri Ljubljani, posvečene Kristusu, »Zveličarju sveta«! Tam sem bil po zadnjem katoliškem shodu tudi jaz — najsrečnejši gost. V veliki učilnici, pod svetim Križem, sem sam, oko v oko z milim Odrešenikom premišljeval večer za večerom preteklost in — bodočnost, premišljeval globoki govor res plemenite tovarišice Kleinmajerjeve in pretresljive trenutke, ko je škof Napotnik blagoslovil na velikem zborovanju s križem v roki — cvet jugoslovanskega plemena —.

Držimo se svetega Križa,
svet' Križ nam nebesa odpre,
svet' Križ nas nebesom približa,
le s Križem v nebesa se gre. —

Slovensko ljudstvo to vé in zato pojde brez ozira na »prijatelje« in »sovražnike« naprej do popolne zmage pod praporom križanega Zveličarja.

Nadučitelj Fran Silvester.

Berdjansk, 26. avgusta (8. septembra) 1917.

Na Malí Šmaren 1917. V pisarni sedim pri navadnem delu. Bliža se 10. ura. Oglasil se je zvonček tukajšnjega rimskokatoliškega kostela. V cerkev! Počastimo ljubo Mamko božjo! Ah, to so besede sivega, trpečega, srčnoljubljenega mojega očeta, s katerimi me je on tolikokrat pozval k — skupni molitvi...

Kakor nikdar, mi sili danes srce tja k »lepemu Logu, zalemu krogu sredi venčanih goric«. Po zelenih travnikih, med prekrasnimi vinogradi hiti truma za trumo k Mariji, pomočnici Vipavcev. Med njimi, počasnim, a odločnim korakom stopa z rožnim vencem v roki tudi on —. Amen, amen! ata moj — — —.

Nadučitelj Fran Silvester.

Berdjansk, 1. (14.) oktobra 1917.

»Pokrov«... Na današnjem listku stenskega koledarja sem prečital ravnokar napisani naslov »Pokrov« — velik ruski praznik Matere božje. Ob Pokrovu premenjavajo tukajšnji hlapci in dekle svoje gospodarje, in

celo tovariši, vojni ujetniki, so »zgovorjeni« s svojimi delodajalci, da se jim s tem pomembnim dnem — ko začne »zimni perijod« — nalaga lažje in manj zaplačeno delo. — V Rusiji je poljska robota zelo težavna, posebno za košnje in mlatve, ko kipi delo takorekoč noč in dan. In zato srčno privoščimo neumorno delavnemu ruskemu mužiku mnogo veselih posljepokrovskih dni —.

Nam, po pisarnah pa tudi po 1. oktobru z delom ne prizanašajo silno razširjeni šolski okraj je podvojil delo — a predpriprave na »Učrjeditjelnoje Sobranje«, na to epohalno delo ruske zgodovine, zahtevajo, da smo nenavadno napregli vse sile. In zato se danes, na praznik Varstva Matere božje zaupno obračam k Njej:

O Marija, varuj nas,
O Marija, vodi nas
po pravi poti v sveti raj!

Nadučitelj Silvester.

Berdjansk, 1. novembra 1917.

Na tisto tiho domovanje,
kjer mnogi spe nevzdravno spanje,
kjer kmalu kmalu dom bo moj
in Tvoj,
nocoj se vsul je roj močan — — —

S. Gregorčič.

Vseh mrtvih dan! Ko to pišem, se pripravlja vsaka slovenska hiša, da s pobožno molitvijo na vaškem pokopališču počasti spomin umrlih —. »Strašen dan bo dan placila, zemlja se bo v prah zdrobila, priča David in Sibila.« Ah, naj bi strašne besede pomislili posebno tisti, ki so, pozabivši večnoveljavna načela, pomnožili v poslednjih letih katakombe — nedolžnih žrtev —.

Silvester.

Berdjansk, 4. novembra 1917.

Regulacija. Vašo dopisnico od 27. julija 1917 prejel. To je prva, naravnost v Berdjansk naslovljena. Tu sem prejel še par Vaših, naslovljenih na Orehov. Veseli me, da so se spomnili materialnega položaja učiteljstva. Ali dobi moja žena vse, kar bi dobil jaz, če bi bil doma? Pišejo mi, da se ne živi posebno lahko. Potrudite se, da pride regulacija takoj pod streho, in potem Vas prosim, da mi sporočite, koliko pritiče meni po novi regulaciji. — Iz Berdjanska sem Vam poslal mnogo zanimivih stvari in upam, da ste, ko to pišem, že mnogo prejeli. Srčen pozdrav »Slomškovi zvezi«. Pozdravite pa tudi mojega očeta v Vipavi. Prosim! — Vaš

Silvester.

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

O svetovnem katekizmu so se dogovarjali monakovski katehetje v dveh sejah. Sklenili so predložiti cerkveni oblasti naslednje teze:

1. Da se ustvari enotnost v katekizmih katoliškega krščanstva, je vsekako visok ideal, ki po njem vsi hrepenimo in bi ga toplo pozdravili, če se uresniči.

2. Svetovni katekizem bi pa ne mogla biti knjiga za prvi verstveni pouk, kakor so jo nameravali zasnovati na vatikanskem cerkvenem zboru; kajti taka knjiga bi morala vsebovati samo tako tvarino, ki je potrebna in primerna za male otroke. Pokazalo se je tudi, da je za to stopnjo neogibno potrebno, da se prvi nauki tesno spoje z bibličnimi zgodbami in njim primerno razvrste. Zahteva, da se je pri tem treba ozirati na posebnost najmanjših, se ne more strniti z enotnostjo za ves svet.

3. Ako je svetovni katekizem namenjen ljudskošolski mladini sploh, naj bi se poleg duševne in kulturne razlike posameznih narodov vpoštevalo tudi dejstvo, da se v osrednjih državah krščanski nauk poučuje po šolah in da se celo večkrat predela; zato je potrebno, da se katekizem prilagodi starostnim stopinjam. Normativna veljava svetovnega katekizma naj torej ne bo ne v besedilu, ne v razvrstitvi in tudi ne v izpeljavi. Svetovni katekizem naj ima značaj temeljnega katekizma.

4. Svetovni katekizem naj ustreza po razvrstitvi pa tudi po kratkem in umljivem podavanju resnic — zahtevam didaktike.

5. Visokočastiti škofje naj blagovole poskrbeti, da se bojo za sestavo svetovnega katekizma poklicali tudi strokovnjaki iz Nemčije in Avstrije ter naj poleg katekizmov, ki so sedaj v rabi, predložijo tudi nove katekizemske osnutke (posebno novi knjižici H. Stieglitzja in Viljema Pichlerja) v treh izvodih.

6. Da se zberejo vsestranske izku-

šnje, naj se svetovni katekizem uvede najprej le za poskušnjo.

7. Kot predpriprava za katekizmovno enotnost naj se tudi poskrbi, da se bo dosegla enotnost cerkvenih zapovedi in postnih odredb.

„Kratke zgodbe s krščanskim naukom za prvence“ — tako naj bi se imenovala nova knjižica, ki jo bomo priredili v okviru in po metodi W. Pichlerjevega osnutka »Kathol. Religionsbüchlein«. — Glavno posvetovanje o smeri in vsebini nove knjižice, kakor tudi o predlogih, izročeni knjezoškofijstvu o priliki dekanskega škoda, je bilo 5. junija v društvu slov. katehetov v Ljubljani. Prof. dr. Gr. Pečjak je poročal o željah koroških katehetov ter o posameznih dopisih iz naše škofije, ki se tičejo slovenske prireditve. Veroučitelji po dekanijah ljubljanske škofije so sprožili mnogo modrih in vpoštevanja vrednih nasvetov, ki se bodo prireditelji nanje morali tudi ozirati. Upamo, da bo delo urno napredovalo, le pridobitev slik utegne malo motiti.

Katehetske beležke.

Se ne mudi! Če se ne motimo, smo že enkrat opozarjali, da se za prejem sv. birme preveč ne mudi. Zdi se, da uprav zgodnje sv. obhajilo podpira željo nekaterih staršev, ki se drže starega običaja, da naj otrok obenem s prvim sv. obhajilom opravi in prejme tudi sv. birmo. Poprej, ko so otroci v 10.—12. letu pristopali prvič k sv. obhajilu, se je dala omenjena praksa dobro zagovarjati. Danes bi bilo — tako sodimo — priporočati, da bi se otroci spustili k sv. birmi šele dve ali tri leta po prvem sv. obhajilu. Zakaj? Ker malim glede javnega spoznavanja sv. vere in glede življenja po sv. veri navadno še ne preti nikaka nevarnost in večinoma zanje tudi ni nobene zapreke in ovire; drugič takim otrokom ni lahko dopovedati, zakaj pravzaprav gredo k birmi, kakšno je delovanje Sv. Duha itd. Ne moremo si misliti, da bi dve pedi dolgi otročiči, ka-

kršne smo videli o letošnjih binkoštnih praznikih med drugimi večjimi birmanci in birmankami, imeli sploh kaj umevanja o tem zakramentu. Morda zna tako otroče — mehanično navajeno — nekaj odgovoriti, če ga vpraša njegov lastni katehet; ako bi ga pa izpraševal kdo drugi s količkaj drugačnimi besedami, bi se ne znalo ganiti.

V Ljubljani in okolici pač ni treba skrbeti, da bi otroci ne prišli pravočasno na vrsto, ker imajo vsako leto priliko za to. Po drugih župnijah bi se že lahko nekoliko spregledalo, vendar pa mora podpis katehetov jamčiti za resničnost trditve, ki je natisnjena na lističu, da je »otrok več kot 7 let star ter pravilno in z a d o s t i p o u č e n« za ta zakrament.

To je res, da je staršem najbolj ustrezno, če prejme otrok obadva zakramenta nekako ob istem času, da jim ni treba dvakrat skrbeti za obleko; vendar naj pri tako važnih cerkvenih zadevah odločuje bolj potreba in namen zakramenta, kakor pa zunanja okoliščina obleke ali botrinstva. Namen sv. birme je pa, da se mladina oboroži z duhovnim orožjem darov Sv. Duha, ki jih je treba seveda vsako leto obnavljati z devetdnevnic na čast Sv. Duhu pred binkoštnimi prazniki in sploh s pogostnim klicanjem Sv. Duha, na kar je treba mladino večkrat opozarjati. — (Mimogrede bodi omenjeno, da takih birmancev, ki zamude prvi blagoslov, oziroma, ki se odstranijo takoj, ko jih je škof mazilil, ni ravno malo. — Katehetje bi morali pri pouku to stvar bolj poudarjati in otrokom priporočiti, naj na to opozore svoje botre, če so nevedni ali vnemarni.)

689, 690, 691. Naš »Srednji katekizem« o »dolgi spovedi« posebej nič ne govori; v »Vel. katekizmu« imamo tri vprašanja in odgovore, ki pojasnijo, kaj je »dolga spoved«, kdaj je potrebna in kdaj koristna. »Dolgo spoved« je dobro opraviti: 1. pred prvim sv. obhajilom; 2. ko se pripravljamo na nov stan; 3. ob času sv. leta ali misijona; 4. v nevarni bolezni, da se pripravimo na smrt.

Odkar je v veljavi dekret Pija X. o zgodnjem prvem sv. obhajilu, otroci ob

tej priliki pač ne opravljajo več dolge spovedi v katekizmovem zmislu, ker gredo takrat povečini šele prvikrat k spovedi; gotovo pa med prvo spovedjo in prvim sv. obhajilom ni znatnega presledka. Vsled tega se zgodi, da otroci pri krščanskem nauku slučajno pač izvedo, kaj je dolga spoved, opravi jo pa malokdo, ako ni posebne prilike in posebnega impulza.

Pa je le dobro, če se pouk o dolgi spovedi združi tudi s prakso, ker se s tem popravi marsikaj zagrešenega ter napravi zdrava podlaga za lepo krščansko življenje. Marsikdo ima trajne dvome o mladostnem življenju in o veljavnosti prvih spovedi; ako se pa — recimo o slovesu od šolskega življenja — ojunaci in pripravi za dolgo spoved, je napravil na ta način črto čez vse prejšnje življenje, in začel zidati na trdni podlagi.

Kdaj in ob kateri priliki bi kazalo otroke nagovarjati in pripravljati za »dolgo spoved«? —

Priprava na sv. birmo naj bi se zaključila z dolgo spovedjo, ako so birmanci in birmanke že v višjih razredih, ali nekoliko starejši. — Kjer se otroci, ki so zadostili obveznosti ljudske šole, skupno poslove od vsakdanje šole, bi bilo kaj umestno, če bi korak v življenje zastavili z blagoslovom dolge spovedi. Kjer nimajo takega skupnega poslovia, naj bi se starejši otroci za zadnjo velikonočno spoved bolj temeljito pripravili, po skrbnem pouku o zakramentu sv. pokore naj bi se jim nudila prilika za življensko spoved.

Zadnje šolsko leto je treba itak kolikormoč praktično izrabiti in otrokom oskrbeti podlago za bodoče verstveno življenje. Kaj jih bo za to bolj usposobilo kot navodilo za vredno in pogostno prejetje sv. zakramentov, ki naj se utemelji z dobro opravljeno dolgo spovedjo.

Razkošnost in nedostojnost v obleki. Dunajski nadškofijski ordinariat je za binkoštno birmovanje razglasil, naj pridejo botre, botri in birmanci k sv. opravilu dostojno oblečeni ter naj se ogibljuje nepotrebne razkošja. Obenem je bilo razglašeno, da se bodo otroci, ki bi ne mogli dobiti botrov, a se izkažejo z

listki svojih dušnih pastirjev, pripustili k birmovanju tudi brez botrov.

Slavnostno poslovido. Za učence in učence, ki zapuste vsakdanjo šolo, prirede tuintam vzpodbudno cerkveno svečanost, kakršna je v navadi o priliki I. sv. obhajila. Župnik katoliške župnije pri znani »Liebfrauenkirche« v Curihu sporoča v »Kath. Kirchenzeitung«, št. 22., da je oskrbel primerno poslovidno slovesnost že dvanajstkrat in sicer z najboljšim uspehom za učence in za odrasle. Spored zadnje svečanosti na praznik Vnebohoda Gospodovega je bil tak-le: Zjutraj ob 7. uri skupno sv. obhajilo z nagovorom, nato zajtrk v župnišću kakor na dan I. sv. obhajila. Odhajancem se razdele spominske knjižice »Vade mecum«. — Ob 9. uri slovesna sv. maša in pridiga s posebnim ozirom na odhajajoče učence in učenke. Po govoru se slovesno ponovi krstna obljuba, kakor pri prvem sv. obhajilu. Sledi pesem: »Fest soll mein Taufbund immer stehen.« — Popoldne zlet do samostanske cerkve »Fahr«. Tu kratka služba božja, potem južina in bodrilen nagovor. — Za poravnava stroškov skrbi župnik.

Slovesnost napravi tudi na odrasle vselej globok vtis.

Drobni lističi. »Društvo slov. katehetov« je dalo natisniti na posameznih majhnih lističih tudi jutranjo, in posebej večerno molitev, kakor je bila objavljena v »Slov. Učitelju«. Te in druge drobne tiskovine (lističe s kratkim spovednim navodilom, s kratkimi obhajilnimi molitvami) prodaja in razpošilja prodajalnica K. T. D. (preje Ničman) v Ljubljani. — Pri tej priliki opozarjamo na »Kateheze za prvence«, ki jih je oskrbelo »Društvo slov. katehetov«. Koncem maja smo prejeli o teh katehezah to-le kratko oceno: »Kateheze za prvence — po katerih učim za spoved, sv. obhajilo in birmo — so nekaj izvrstnega. Dajte, poskrbite nam vsaj za vse zakramente dobrih katehez! Fr. Žužek, žup. upr., Topolovac v Istri.«

Zgledi, porabni za katehezo.

Blagoslovljena svetinja. (Sendbote d. g. H. 1918, št. 5.) Nekega dne pokličejo patra Desang-a, gorečega misijonarja v južni Afriki (Kapland), nenado-

ma v bolnišnico k bolniku, ki je govoril po flamsko. To je presenetilo dobrega duhovnika, ki je bil sam tudi Flamac. Bolnik ni bil nič voljan, da bi razpravljaj z misijonarjem, marveč je venomer ponavljaj najgrše bogokletne besede. Misijonar se trudi na vse načine, da bi ga pripravil za spoved: govori mu o nebesih, o trpljenju Jezusovem, o peklu, o usmiljenju božjem — a zastonj. Nesrečnež se je izjavil, da hoče umreti, kakor je živel.

P. Desang je že obupal, da bi mogel kaj doseči. Slučajno pa opazi na prsah bolnikovih nekaj svetlega: bila je takozvana čudodelna svetinja brezmadežnega Spočetja, znak bratovščine prečistega Srca Marijinega. Urno poizve, kako je prišel nesrečni mož do tega svetega znaka, ko je tako trdosrčen in nespokoren. Bolnik se pomiri in se vzravna na postelji, nato pa pripoveduje: Skoraj bo že 40 let, ko sem v Hal-u na Belgijskem rešil iz vode nekega dečka, da ni utonil. Njegova mati mi je usilila to-le svetinjico, naj jo nosim in molim vsak dan eno »češčeno Marijo...« To obljubo sem izpolnjeval, toda...«

Čim dalj je bolnik govoril, tem bolj vznemirjen je postajal P. Desang, ki je slednjič glasno zaihtel. Z vso iskrenostjo objame bolnika in zakliče: »O moj rešitelj! Tisti deček sem jaz!«

To je premagalo tudi bolnika. To čudovito naključje je vplivalo nanj kot električen žarek; milost božja je zmaga. Ni se več ustavljaj, marveč si je pokril z rokama obraz ter je ihte prosil misijonarja, naj mu pomaga, da opravi dobro dolgo spoved.

P. Desang je z veseljem ustregel ter imel priliko gledati globokost npravne siromaščine, ki jo je mogla ozdraviti samo božja milost in dobrotljivost. Kmalu po spovedi je bolnik izdihnil držeč v roki blagoslovljeno svetinjo preblažene Device. Pred smrtjo je še enkrat zaupljivo in goreče molil: »Češčena Marija...« P. Desang je pa pristavil: »Hvala in čast tebi, o brezmadežna Mati. Tvoja blagoslovljena svetinja mi je rešila nekoč življenje, zdaj pa je iztrgala to dušo iz krempljev satanovih.«

(Ta zgled se lahko porabi pri pouku o zakramentalih in v Marijinih vrtcih.)

Učiteljski vestnik.

Učiteljske oziroma nadučit. službe so razpisane na naslednjih ljudskih šolah: Ljubljana: učno mesto na 1. deški 6 razrednici. — Ljubljanska okolica: Po eno učno mesto na Hrušici (3 r.), št. Juriju (2 r.), v Iškovasi (1 r.), na Vrhnikih (6 r.), v Sostrem (4 r.), na Viču (6 r.); naduč. mesto na Viču. — Črnomeljški okraj: Naduč. mesto v Črnomlju (5 r.); uč. mesti v Začozdacu in Bojancih. — Kamniški okraj: Naduč. službe na Brdu (2 r.), št. Gotardu (2 r.), v Zg. Tuhinju (2 r.), v Čemšeniku (2 r.); dvojno učno mesto v Moravčah (4 r.). — Kočevski okraj: Uč. mesta v Gotenici (1 r.), v Loškem potoku (6 r.), v Novem kotu (1 r.). — Kranjski okraj: Po eno uč. mesto v Bukovščici (1 r.), v Dražgošah (1 r.); nadučit. mesto v Železnikih (2 r.) z eksk. šolo na Martinvrhu (remuner. 600 K); uč. mesti v Retečah (1 r.) in na Šenturški gori. — Krški okraj: Po eno učno mesto v Škocijanu (3 r.), v Šmarjeti (3 r.), Mokronogu (6 r.), Radečah (6 r.), št. Rupertu (3 r.), Tržišču (4 r.); naduč. mesto v Cerkljah (5 r.). — Litijski okraj: naduč. mesto pri Sv. Križu (3 r.); po eno učit. mesto v Zatičini (3 r.), v Toplicah pri Zagorju (6 r.). — Logaški okraj: po eno uč. mesto na Babinem polju (1 r.), v Grahovem (4 r.), v Ledinah (1 r.), Dolenj. Logatcu (4 r.), Gorenjem Jezeru (1 r.), v Blokah (4 r.); naduč. in uč. mesto na Vojskem (2 r.). — Postojnski okraj: Naduč. mesta v Knežaku (4 r.), v Studnem* (2 r.), št. Vidu (3 r.); uč.

* Deželni šolski svet je poslal uredništvu razpis služb v nemškem jeziku. Radi bi vedeli, koliko ljudi na Kranjskem ve za kraje Grafenbrunn, Kaltenfeld, Neuwinkel, Ulrichsberg, Oberseedorf, Oblak, Haidowitz, Egg i. dr.! In vendar se po uradnih aktih vlačijo ta imena za kraje, kjer ni niti enega Nemca. Ohranite, varujte in rabite vendar imena krajev, kakršna so v rabi med ljudstvom, ne pa skovank, ki jih ne pozna nihče drug, kot c. kr. uradnik. — Vsled predloga msgr. dr. Lampeta se je v zadnji seji deželnega šolskega sveta sklenilo, da se slovenskim listom dopisuje samo slovensko.

mesta v Kuteževem, Lozicah, Šmihelu, Vrbovem, Ostrožnembrdu, Podragi. — V radovljiškem okraju: uč. mesto na Jesenicah (6 r.). — V novomeškem okraju: učno mesto v Ajdovcu (1 r.).

Rok za vlaganje prošenj — do 30. junija. Prosilci, ki so v vojni službi, vložijo prošnje pri okrajnem šolskem svetu, kamor spada zaproseno službeno mesto.

Za glavnega učitelja, odnosno za glavne učiteljice je imenoval naučni minister izmed učiteljstva na c. kr. vladnici v Ljubljani gosp. Antona Lenarčiča, gđčne.: Marijo Štupca, Minko Skaberne, Leo Levec.

Odlikovanje. Zlat zaslužni križec s krono na traku hrabrostne svetinje je prejel črnovojniški poročnik naduč. Fortunat Lužar pri štacijskem poveljstvu v Novem mestu.

46 mesecev in 6 dni je bival v vojni službi na raznih frontah in v zaledju g. okr. šolski nadzornik Ivan Štrukelj, sotrudnik našega lista. Sedaj so ga oprostili in bo po kratkem dopustu nastopil zopet nadzorniško službo v Novem mestu.

Imenovanje. Voditeljsko in nadučiteljsko mesto na slovenski dekliški osemrazrednici v Ljubljani je podeljeno gđe. Frančiški Zemmetovi, dosedanji provizorični voditeljici istotam. Na njeno mesto je deželni š. svet dekretiral gđe. Frančiško Lunder, voditeljico dnevnega zavetišča na IV. deški ljudski šoli v Ljubljani.

Umrla je 23. maja po dolgem bolehanju v Ljubljani učiteljica gđe. Ana Sirk.

Za domovino je žrtvovalo dragoceno življenje 60 koroških učiteljev. Na binškoštnem shodu je koroško učiteljstvo sklenilo, da se postavi padlim tovarišem dostojen spomenik.

Predlog o draginjskih dokladah. Koroški učitelji, ki so zborovali o binškoških v Celovcu, so se hudovali nad 6 koroškimi poslanci, ki so tudi glasovali za Jarčev predlog o razdelitvi draginjskih

doklad. Izrekli so poslancem najostrejšo nezaupnico. Zahtevali so tudi podržavljenje ljudskih šol.

Gre, a prepočasi. Listi so objavili naslednji uradni razglas: Zakonski načrt, ki dovoljuje draginjske doklade učiteljem v letu 1918, parlamentarično še ni rešen. Vlada je zato odredila začasno odpomoč. Deželam se bodo pod gotovimi pogoji dali na razpolago državni predujmi, ki jim bodo omogočili, da izplačujejo učiteljem začasno draginjske doklade v višini do treh četrtin tega, kar je določenega v omenjenem zakonskem načrtu in sicer od 1. januarja 1918 do končne ureditve draginjskih doklad.

Primerjajmo! Priznati treba, da je pri nas na Kranjskem za deželno uradništvo in sploh za vse deželne uslužbence prav povoljno poskrbljeno. Poglejmo. Letos so prejeli n. pr. uradniki z letno plačo od 2200 K do 2800 K enkratni (polletni) nabavni prispevek v znesku od 250 do 590 K (po številu družine); poleg tega prejemajo mesečne doklade v višini 106 do 273 K. — Uradniki z letno plačo 1600 do 2200 K so dobili enkratni (polletni) nabavni prispevek v znesku od 180 do 530 K, ter mesečne drag. doklade po številu otrok od 180 do 530 K.

Poduradniki in uslužbenci, ki imajo čez 1400 K letne plače, so deležni nabavnega (polletnega) prispevka v višini 180 do 380 K. Mesečne draginjske doklade od 87 do 186 K. Uslužbenci (tudi tipkarice) pod 1400 K letne plače dobe 180 do 380 K nabavnega (polletnega) prispevka, ter mesečne drag. doklade po 81 do 173 K.

In učiteljstvo?!

Samopomočje. Pa je res težko, da bi človek ostal hladnokrven v sedanji mizeriji. O stradanju in omaganju govoriti — je že prevsakdanje. Ni pa pretirano, če rečemo, da je za vse vrste uradništva bolje preskrbljeno, nego za učiteljstvo. Vojnodraginjskih doklad za l. 1918. smo čakali do junija. Definitivni samci so dobili po K 150 predujma. Kaj naj si preskrbe s to svotico? Če si oskrbiš črevlje, nimaš za zabelo. Kje so drva, kje druga obleka? Kaj pa v bodoče? če bi bila ta doklada samo enkratni predujem na državno-deželno vojnodraginjsko pomoč! — Predsednik delegacij pre-

lat Hauser je posredoval nedavno pri ministrskem predsedniku Seidlerju ter opozarjal, da učiteljstvo trpi veliko bedo, ker vsled parlamentarnih zmed še vedno ni urejena zadeva učiteljskih doklad. Dr. Seidler je dal zagotovilo, da je vlada pripravljena dovoliti deželam 50 % predujma na državne draginjske doklade. Deželam je sedaj omogočeno, da to vprašanje definitivno rešijo ter z državnimi in deželnimi prispevki pokrijejo mesečne draginjske doklade za učiteljstvo, kar pričakujemo tudi od kranjskega deželnega odbora.

Z denarjem samim pa seveda danes še ni ustrezno, ko je taka zadrega za živila in blago. Da si po možnosti oskrbi vitalnih potrebščin, se je strnilo ljubljansko ljudskošolsko učiteljstvo obeh jezikov in vseh strank v skupno organizacijo. Dne 23. maja se je osnoval v Ljubljani aprovizacijski odbor, ki bo skušal dobiti virov za vsakdanjo prehrano. V seji dne 1. junija so se storili primerni ukrepi, da se zagotovi učiteljstvu neobhodno potrebno blago za obleko, da se dobi dovolj premoža za zimo, dalje da se poiščejo viri nujnopotrebni živil. Izvolilo se je tudi odposlansstvo, ki naj na pristojnem mestu pritisne, da bo državno-deželna akcija za učiteljske doklade čimpreje dospela do ugodnega rezultata.

Zborovanja.

Iz seje c. kr. mestnega šolskega sveta v Ljubljani. Tudi tihe dobrodelnosti je v sedanji stiski in sili zelo veliko. V seji c. kr. mestnega šolskega sveta dne 28. maja je poročal nadzornik Lavtižar, da je pomožna akcija za dobavo obutve, ki je osnovana pri odboru dnevnih zavetišč v Ljubljani, preskrbela (l. 1917) revnim otrokom ljubljanskih ljudskih šol za približno 24.000 K čevljev. Mestna občina je prispevala 4000 K, deželni odbor kranjski pa ostalo vsoto nekaj čez 19.000 K. Pomožna akcija nadaljuje tudi letos to potrebno karitativno delo. Deželi in mestu se je izrekla za velikodušno pomoč topla zahvala. — Mestni učiteljci gdčni. Mariji Šerc je izrekel c. kr. dež. šol. svet zahvalo in priznanje za lepe vzgojne uspehe kakor tudi za

vztrajno, marljivo in vzorno vežbanje šolskih pevk, ki oskrbujejo cerkveno petje pri skupnih šolskih mašah. — Mestni učitelj Fr. Skulj je predlagal, naj c. kr. mestni šolski svet pritisne na deželni odbor, da bi se stanarinske doklade dovolile vsemu ljubljanskemu učiteljstvu in naj bi se uvaževale nedavno vložene tozadevne prošnje. Sprejeto brez ugovora. — Zanimarjenost in podivjanost mladine v Ljubljani je čedalje občutnejša ter kliče ne le oblastva, marveč tudi posameznike na od pomoč. Ravnatelj Jeglič je priporočal, naj bi se policija malo bolj pobrižala tudi za mladino, kjer in kadar je priročno. Mestni šolski svet pa naj strogo uporablja vsa sredstva, ki so na razpolago, da se otroci ne bodo brez zadostnih razlogov odtegovali šoli.

Podružnica Slomškove zveze za novomeški in črnomeljski okraj je zborovala v Novem mestu dne 2. maja ob precejšnji udeležbi učiteljstva in duhovščine. Bilo nas je 48 vkljub težavnim vojskinim razmeram. Zborovanje je vodil predsednik g. tovariš Fr. Štular, ki se je po triletnem vojnem službovanju zopet povrnil v našo sredo. Iz tajnikovega poročila (g. P. Atanazij Ausser) se je videlo, da je ta podružnica izmed vseh najbolj delavna in ni počivala, kakor marsikatera druga. Zborovanj je bilo šest, odborovih sej pa deset. Blagajničarka gdč. Olga Andrejčičeva je poročala o denarnem stanju. Poročilo se je odobrilo. G. nadučitelj Fr. Štular je predaval nato o premembni pravili Slomškove zveze ter predlagal nekatere umestne preembe; a predlogi se niso formulirali in tudi ne dali na glasovanje, dasi se je prej o tem veliko govorilo. Pri točki, naj bi imela podružnica svojo knjižnico, ni bilo soglasja radi denarnih in drugih nedostatkov, in se je slednjič sklenilo, naj se člani marljivo poslužujejo knjig iz okrajne učiteljske knjižnice.

Pri prostem razgovoru o gmo t n e m s t a n j u učiteljstva se je slišala marsikatera pikra in ostra beseda glede aprovizacije v posameznih krajih. Beda učiteljstva v sedanjem vojnem času je res neznosna; uradništvo vseh vrst dobi in uživa obilne podpore, le učiteljstvo se prezira, zapostavlja, ko vendar žrtvuje vse svoje duševne in telesne moči za vzgojo in dobrobit izročene mu šolske mladine. Skrajni čas je, da se izboljša gmo t n o stanje učiteljstva.

Glede oddaje služb se je poudarjalo žalostno dejstvo, da morajo učne moči, ki imajo izkušnjo učne usposobljenosti, čakati po 6 in še več let, preden pridejo do stalne službe. — Pri isti usposobljenosti naj se vpošteva predvsem starost in naj ne odločuje samo trenutna simpatija ali pa protekcija. S socijalnega stališča naj se oblastva pri oddaji služb ozirajo na družinske razmere. Družinski očetje naj imajo prednost pred učitelji-samci, kadar kompetirajo v mesto ali v bližino mesta.

Končno je bila volitev novega odbora. Izvoljeni so bili: g. Franc Vovko, župnik v Šempetru; g. Anton Šmidovnik, duh. sv. v Prečni; g. p. Atanazij Ausser, šol. vod. v Novem mestu; g. Ludovik Koželj, naduč. v Šempetru; g. Maks Kalan, naduč. v Brusnicah; učiteljici: gdč. Marija Habe, Brusnice in gdč. Josipina Primožič, Črnomelj. — Po zborovanju je imel odbor takoj sejo, pri kateri je bil za predsednika izvoljen g. p. Atanazij Ausser, njega namestnik pa g. Ludovik Koželj, za tajnika g. Maks Kalan in za blagajničarko gdč. Marija Habe.

Konstatirati moramo nedostatek, da se nihče izmed zborovalcev ni zahvalil staremu odboru, ki je vendar zastavil vse, kar je bilo v njegovi moči, v prospah in procvit Slomškove zveze. — Novemu odboru obilo sreče!

Raznoterosti.

Jubilej. Ljubljanski knezoškof dr. A. B. Jeglič je praznoval 22. maja dvajsetletnico svojega nadpastirskega delovanja v ljubljanski škofiji. V dobi dveh

dolгих desetletij je presvetli vladika žrtvoval z občudovanja vredno trudaljubivostjo svoje odlične duševne in čvrste telesne moči duhovnemu prenovljenju

ljubljske škofije ter dušnemu blagru vdanih mu vernikov. Vse, kar se je začelo na Kranjskem v tem času zares dobrega in koristnega — tudi »Slomškova zveza« — je imelo in ima v visokochastitem jubilanu zanesljivo in neomajno oporo.

Zgodovina slov. ljudstva bo imela ob imenu ljubljanskega knezoškofa dr. Jegliča takorekoč neizčrpen vir, ki bo iz njega ustvarila potomcem vzor nesebičnega apostola vernikov ter neumornega delavca za kraljestvo Kristusovo na zemlji. Bog naj da še v bodoče svojo pomoč in blagoslov!

Šolstvo v Palestini. Pred sedanjo vojsko so razni narodi takorekoč tekmovali za prvenstvo v Palestini. Turška oblast je dovoljevala, da so tuji ustanavljali na Sv. Zemlji svoje šole, dasi so si poslednji na ta način hoteli zagotoviti svoj vpliv na Vzhodu. Danes izvemo, da so bili v tem oziru Rusi na vrhu. Statistika o šolstvu v Palestini iz l. 1912. nam pove, da so imeli Rusi v Sv. Deželi nič manj kot 1493 šol. Kako bo po vojski? ...

Šolstvo v Gorici. S 1. majem so v Gorici otvorili nekaj ljudskih šol. Vseh šoloobveznih otrok je sedaj v mestu že čez 350.

Stoletnica. Svetovnoznan zavod »Collegium Germanicum et Hungaricum« je praznoval 18. maja t. l. stoletni jubilej, odkar ga je obnovil papež Pij VII. Ta zavod nam je izobrazil naše slov. katoliške učenjake (oba dr. Ušeničnika, dr. Opeko, dr. Prešerna, dr. Srebrniča i. dr.). Ko je izbruhnila vojska z Italijo, se je moral zavod preseliti v Inomost, kjer mu je dal streho ondodni »Canisianum«. Rimsko poslopje je italijanska vojaška oblast spremenila v vojno bolnišnico.

Če se bodo oprijeli... Med vzgojnimi noticami smo zadnjic ošibali nekatere grde razvade naših slovenskih nabornikov. Pri tem smo priporočali, naj bi učiteljstvo pripomoglo, da bi si deška mladina prisvojila namesto spakadranke »taublich« — kako primerno slovensko udrihnicu. V »Slovencu« je dne 28. maja g. J. Š. priporočal izraz »sposoben«, ki pomenja res isto, kar nemška beseda, a dvomimo, da bi se udomačil, ker nima

v sebi nič krepkega in se ne da s takim ponosom zaklicati, kot nemški »tauglich«. Če ni boljšega, naj se seveda propagira izraz »sposoben«.

Tam, kjer je bogastvo doma. Katoliško, pa tudi brezbarvno in celo nasprotno časopisje na Ogrskem se mnogo peča z vprašanjem gmotnega stališča pomožne duhovščine, zlasti katehetov v Budimpešti. Po mnogih pogajanjih so končno dobili nedavno iz cerkvenih sredstev sicer tako bogate nadškofije po 200 K; toliko jim je tudi še obljubljeno. Ta mrva je pač skoraj smešna za sedanjí čas, ko stane n. pr. nov talar v Budimpešti 1000 do 1200 kron. Kje so pa sredstva za druge potrebščine?!

Šolski odsek za ustanovitev in zidavo nove slovenske šole so ustanovili živahno delavni Slovenci v Mariboru. Odsek je praktična posledica ideje za narodno zedinjenje. Številni nemali darovi, ki prihajajo celo od mož in fantov na fronti, svedočijo, da med štajerskimi Slovenci ljubezen do domovine, do domačega slovenskega jezika, do mile slovenske mladine ni zamrla, četudi so razkropljeni po daljnih strelskih jarkih. Za domovino žrtvujejo svojo kri, svoje zdravje, svoje življenje, a potrebnih šol za slovensko deco v središču štajerske Slovenije — nimajo na razpolago, marveč si jih morajo sami s prostovoljnim davkom še-le oskrbeti.

Nov načrt za šolska poslopja. Arhitekt Šiška je izdelal za novo šolo v Črnilovu pri Kraljevem Gradcu originalen načrt, ki utegne sčasoma prevreči ves dosedanji ustroj šolskih zidav. Posebnost je v tem, da so vse učilnice, garderobe, pisarne in vsi drugi prostori razvrščeni okrog velike osrednje dvorane, podobno kakor so v ljubljanski Katoliški tiskarni urejeni uredniški lokali okrog velike knjižne in zborovalne dvorane, ki dobiva svetlobo od zgoraj. Šolske delavnice, telovadnice, risalne in pevske sobe so svojemu namenu primerno razpostavljene v pritličju, nekaj tudi v podstrežju.

Načrt je res originalen. Pokazalo se bo v kratkem, v koliko bo ustrezal svojemu namenu. Glavni lokal je osrednja dvorana, ki so iz nje vhodi v vse druge prostore. Tu se zbira mladina v prostem

času in ob skupnih šolskih slavnostih. Tu ima razvedrilo in oddih, kadar je slabo ali mrzlo vreme in ni primerno iti na prosto. Dvorana je pripravna tudi za poučna predavanja s svetlobnimi slikami. — Načrt je tudi zato primeren, ker so vsi prostori smoteno, varčno in higienično urejeni. Vsaka malenkost je izrabljena, za vse šolske potrebščine in za vse učne smotre je poskrbljeno.

Državlansko nraavoslovje. Učiteljstvo neke budimpeštanske šole je izjavilo svojo željo, naj se črta iz učnega šolskega reda krščanski nauk in uvede kot nadomestilo »državlansko nraavoslovje«. Brez dvoma je prišla iniciativa za to drznost iz lože. Seveda nima taka želja ali sklep drugega pomena, kakor da pripravlja pot novim poznejšim zahtevam, ki bodo uvajale kulturni boj. Vsekako bodo morali katoličani biti na straži, kajti presenečenja niso izključena, o tem nas prepričuje nepričakovani izid glasovanja v zdravstvenem odseku dunajskega parlamenta, kjer je bil sprejet predlog za fakultativno sežiganje mrličev. To glasovanje ne bo doseglo nameravanega smotra, ker je vladni za-

stopnik odločno ugovarjal, in sicer iz verskega in zdravstvenega stališča, a vidi se, da framasonstvo povsod nastavlja svoje mreže.

Visokošolci in vojska. V bavarski zbornici se je centrov govornik dr. Wohlmuth spominjal tudi obilnih žrtev, ki jih je vojska zahtevala v vrstah visokošolske mladine. Na bojišče je poklicanih okroglo 87 odstotkov visokošolcev, padlo jih je pa 24 odstotkov. Govornik je izrazil svojo nevoljo, da hoče sedaj ženstvo v nepričakovani množini preplaviti dvorane visokih šol. Enako se je izrazil tudi naučni minister pl. Knilling.

Stanarina. Občinski svet v Lincu je sklenil, da se za bodoče ondodnemu učiteljstvu poviša stanarina od 35% na 41% temeljne plače. Od 1. aprila 1917 dobivajo učitelji na Zgor. Avstrijskem kot stanarino sledeče zneske: 1. stopnja (41% od temeljne plače 2600 K) 1066 K; 2. stopnja (41% od 2400 K) 984 kron; 3. stopnja (41% od 2000 K) 820 kron; 4. stopnja (41% od 1600 K) 656 kron; 5. stopnja (41% od 1300 K) 533 K. — Občinski svet ljubljanski, zgani se!

Vzgoja.

Podpirajmo »Nraavstveno stražo«! Za varstvo mladine v moralnem oziru so razglasile šolske in druge oblasti marsikatero potrebno odredbo, ki je bila z dnem proglasitve že obenem obsojena na smrt; manjkalo je tistih, ki bi skrbeli, da bi se izdane odredbe udejestovale in izpolnjevale. Nedavno oživotvorjena »Nraavstvena straža« pa obeta, da bo skušala z vsemi sredstvi — doseči, da se bodo strogo izvajale vse dosedanje postavne določbe in oblastvene naredbе, ki se posredno ali neposredno tičejo nraavnosti. — Pozorna bo »Nraavstvena straža« na predstave v kinih in gledališčih, na podobe in slike v izložbenih oknih, na tisk, na dijaška in vaješka stanovanja, na knjižnice itd. Gola lascivnost mora izginiti iz našega javnega življenja. — Najzgovornejša priča, kako zelo so se omajali nraavni temelji med ženstvom srednjih stanov, so pač ženske

mode zadnjega časa. Tudi tu ima in bo imela »Nraavstvena straža« svojo besedo, dokler se na bolje ne obrne. Ženska čast naj dobi nazaj svojo veljavo — in tu naj pomaga najplemenitejša zastopnica ženstva — učiteljica.

Šola kriva. Sugestivno vplivanje na mladino ima lahko sila zle posledice, kadar se vsiljujejo med poklicane vzgojitelje ljudje, ki jih nekateri imenujejo »skrivni sovzgojitelji«. Takih »kvarazugonov« danes ne manjka; množe se s tako naglico, da človeka prevzema strah, kaj bo z našo mladino, če bo šlo tako naprej. Moč »skrivnih sovzgojiteljev« se je v svojih nesrečnih posledicah pojavila na Jurijevo tudi v Ljubljani, ko se je takozvana »nadebudna« mladina pomešala med razgrajajočo in okna pobijajočo množico. V srce nas je zbodlo, ko smo videli, kako so bosopeti šolarji posnemali svoje »skrivne sovzgojitelje (bo-

lje sovzgojiteljice)« ter nemoteno lučali kamenje v okna in na šipe razglednih oken, kakor bi bila to nedolžna, otročja igrača. Kdo je temu kriv? Ali se je mladina zavedala grehotne krivice in vseh posledic?

Pa so se kmalu slišale obtožbe: »Vi, vzgojitelji, kako pa skrbite za mladino? Ali tako vzgajate up bodočnosti? Slabo ste se izkazali!«

Kdo je torej kriv? Ne dá se tajiti, da se morda tuintam pri razlagi 7. božje zapovedi premalo razjasnjuje 386. vprašanje »Srednjega katekizma«, ki govori o prostovoljnem in krivičnem poškodovanju tuje lastnine; morda se tudi dovolj ne poudarja dolžnost povračila, ki nastane vsled zlobnega poškodovanja. Toda glavna krivda zadene »skrivne soodgojitelje«, brezvestno javnost.

Okna so že večkrat pobijali, hiše že večkrat namazali in drugače poškodovali. Kaj je rekla na to javnost? Ni se manjkalo takih, ki so brez ozira na otroke govorili o divjih izgredih z nekim zadovoljstvom, ne da bi jih količkaj obsojali ali priznavali grešnost in krivičnost takega početja. Otrok se nehote zaziblje v misel, kakor da je tako divjanje le izraz nevolje in torej umevno dovoljeno in nekaznivo, zlasti ko je ob takih prilikah policija brez moči.

Niti časopisje se ne zgane, kakor bi bilo treba — ne vemo, ali iz strahu ali kaj —, da bi po zaslugi in z vso oostrostjo okrcalo in zavrnilo vandalsko oškodovanje nedolžnih someščanov. Tako se pa vedoma in nevedoma vzgaja rod, ki ne spoštuje več navadnih človeških pravic, ki si išče zadoščenja in pomoči v krivični nasilnosti, ne da bi se v polni meri zavedal velike odgovornosti in obveznosti, ki zanj vsled tega nastanejo.

Zajadrali smo v čudne čase. Šoli v mestih se odpira novo polje, kjer bo treba nastopiti s preventivnim poukom. Napačno in grešno bi bilo, če bi molčali in prezirali te nevarne pojave, ali jih zvrčali brez vsega na starejše. Če je kdo na šoli, ki ga je obsenčila sugestivna moč mase, skušaj ga prepričati o veliki krivici in o grešnosti, v katero je zabredel, in nikar ne bodi zadovoljen le z ostrim posvarilom, če uvidiš, da je morda sodelovala tudi zlobnost. Krivica ostane krivica, ki jo treba preganjati in zatirati, naj se zgodi temu ali onemu, naj se porodi v bolj ali manj zadolženem srcu! Žalostnih pojavov, kakor jih je videla Ljubljana dne 24. aprila t. l. — šola ne sme molče prezreti! Učiteljstvo naj skrbi, da ne bodo upravičeni zbadljivi vzkliki: »Ali tako vzgajate mladino?«

Slovstvo in glasba.

Knezoškoj dr. Ant. Bonavent. Jeglič. Spomenica ob dvajsetletnem škofovskem jubileju. Izdala in založila Marijina družba duhovnikov in bogoslovcev ljubljanske škofije. Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani. Naroča se v Katoliški bukvarni. Cena 6 K; izdaja na finem papirju K 10.

Marijina kongregacija duhovnikov in bogoslovcev ljubljanske škofije je poklonila svojemu nadpastirju s to knjigo lep spominik, ki je izraz globoke hvaležnosti in spoštovanja, obenem pa zakladnica izredne zgodovinske vrednosti. Krasna knjiga bo še poznim rodovom pričala in govorila o knezu na stolici ljubljanske škofije, ki se je z besedo, s peresom in neumornim delom žrtvoval za dušni blagor svojih škofijanov. — Naj

bi se slavnostnemu spominiku odkazal časten prostor tudi v vseh šolskih in učiteljskih knjižnicah!

Mali Katekizem za opće pučke škole. Priredili V. Talerjan i Sp. Fabris, katehete. Odobren od dalmatinskog episkopata. Dubrovnik 1917. Cijena 60 para.

V času, ko je prodrlo načelo, naj se v nižjih razredih ljudskih šol verstvene resnice izluščijo iz svetopisemskih zgodb in naj se torej zgodbe sv. pisma združijo s krščanskim naukom (zgodovinska učba) — je dobila Dalmacija nov Mali katekizem, ki se sicer v marsičem loči od našega ter ima pred našim dokaj prednosti, a je ohranil staro obliko in staro obleko. Sestavitelja sta se trudila,

da bi bili odgovori pristopni otroškemu umevanju, dasi je v knjižici marsikaj trdega in za otroški razum previsokega. Priznati se pa mora, da sta dokaj točno zasledovala napredek in razvoj kateheze v zadnjem deceniju in marsikaj spretno uporabila.

Katekizem ima 3 dele: o veri, o zapovedih in grehu, o zakramentih in milosti božji; poleg tega ima še dodatek raznih molitev. — V knjižico je sprejetih tudi nekoliko sličic, kakor jih ima Knecht, samo da so manjše, slabše in ovalne. Pametno bi bilo, ako bi bila gospoda prireditelja dala rokopis v presojo kakemu katehet. društvu, da bi se bili odpravili nedostatk, hibe in vprašanja kakor (p. 26, vpr. 7 in 8): »Koliko je zapovedi bilo napisano na prvi ploči?« — »Koliko ... na drugi ploči?« — »Na drugi ploči bilo je napisano sedam zapovedi ...«

Katechesen über den mittleren Katechismus für Geistliche und Lehrer. Zugleich als Stoffsammlung für die Christenlehre von Dr. Ansgar Baumeister, Repetitor am erzbischöflichen Priesterseminar in St. Peter. — Erster Teil: Katechesen über den Glauben (1914). — Zweiter Teil: Katechesen über die Gebote (1916). — Dritter Teil: Katechesen über die hl. Sakramente und das Gebet (1917). — Herdersche Verlagshandlung, Freiburg i. B. Cena I. M. 4.50; II. M. 3.40; III. M. 3.20. — Naroča se tudi v Katoliški bukvarni v Ljubljani.

Te kateheze, bolje razlaga krščanskega nauka, se naslanjajo na novo izdajo Lindenovega katekizma, a je prav tako porabna tudi za naše razmere. Avktor sam pravi, da so plod njegovega desetletnega teoretičnega in praktičnega delovanja v bogoslovnem semenišču, kjer je snov najprej obravnaval v posebnih predavanjih, potem pa praktično preizkusil v šoli.

Ker so kateheze namenjene višji skupini učencev, se pisatelj ne poslužuje sinteze (razvijalne analize), marveč upo-

rablja bolj razlagalno analizo. Razdelitev skoraj vseh katehez ima naslednje točke: a) razlaga; b) zgledi; c) nadaljnja razlaga (uporabna za cerkvene kateheze); d) uporaba.

Dr. Baumeister se je izkazal kot izborn učencec dr. Jakoba Schmitta. Preprosta dikcija, jasnost, preglednost in nazornost — to so predvsem vrline njegovih katehez. Bolj izdatno, kakor v drugih podobnih knjigah, je avktor porabil tudi sv. pismo, kar vrednost knjige le še poveča.

Ob koncu vsake kateheze so dostavljena kratka vprašanja za ponavljanje. Slike, kolikor jih je, nimajo posebnega praktičnega pomena, saj knjiga ni namenjena mladini.

Kdor si namerava omisliti kaj novega, naj zahteva »Baumeistra«.

Učna snov za pouk o alkoholu v ljudski šoli. — A. Štupca. Maribor, 1918. Založila »Sveta vojska«. Cena 50 vin., po pošti 53 vin.

Da učitelju, ki nima pri rokah posebnega protialkoholnega slovstva, ni treba šele stikati okrog in iskati primerne snovi, ko bi rad vstopil v boj proti demonu alkoholu in obvaroval pred tem sovražnikom človeškega rodu vsaj mladino, je sestavila mariborska učiteljica gđč. Antonija Štupca drobno knjižico, ki pa vsebuje obilo potrebnega nauka za prekoristno in prepotrebno protialkoholno delovanje v šoli. »Učna snov« za pouk o alkoholu v ljudski šoli je šesti zvezek protialkoholnih spisov, ki jih je oskrbela »Sveta vojska« v Mariboru. V šesterih učnih slikah se obravnavajo naslednje snovi: Alkohol v opojnih pijačah; škodljivost opojnih pijač za zdravje; ali dajejo opojne pijače moč; kako spridijo alkoholne pijače značaj človekov; opojne pijače in premoženje; boj proti pijačevanju. — Kot dodatek ima knjižica tudi več zanimivih podatkov in povestic. — Naročila sprejema »Sveta vojska« v Mariboru in oddotna Cirilova tiskarna.

